

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૮૯૪/૨૦૧૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ હેમંત એમ. પ્રચ્છક

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

□

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી આયુષ ભંડારી વિથ શ્રીમતી કલ્પના કે. રાવલ (૧૦૪૬)

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ તરફે અધિક પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરી

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે રુલ બજાવ્યા વગરનો

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ હેમંત એમ. પ્રચ્છક

તારીખ : ૨૮/૦૭/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧. અપીલકર્તા – મૂળ ફરિયાદીએ ફોજદારી કેસ નં. ૧૩૪૫/૨૦૦૯ માં વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, કોર્ટ નં. ૬, અમદાવાદ (જે હવે પછી "ટ્રાયલ કોર્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૦.૧૦.૨૦૧૨ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ (જે હવે પછી ટૂંકમાં 'સદર કોડ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૩૭૮ હેઠળ હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે, જેના દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટે મૂળ આરોપી (હાલના સામાવાળા નં. ૧) ને પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪ (જે હવે પછી ટૂંકમાં 'સદર અધિનિયમ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૬(૧)(એ)(૧) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર કલમ ૭(૧) હેઠળના ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકેલ છે.

૨. ફરિયાદપક્ષના કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે અપીલકર્તાએ ચણિક મેવાડા સાથે મળીને ૧૯.૧૨.૨૦૦૮ ના રોજ આશરે ૧૨:૦૦ વાગ્યે બી/૧૧, ઓક્સફર્ડ એવન્યુ, સી.યુ. શાહ કોલેજ સામે, ઇન્કમ-ટેક્સ, ઉસ્માનપુરા, અમદાવાદ ખાતે આવેલી અમૂલ સેન્ડવિચ, દાબેલી નામની સામાવાળા નં. ૧ ની દુકાનની મુલાકાત લીધી હતી. સામાવાળા નં. ૧ સેન્ડવિચ અને દાબેલી વેચતા હતા. અપીલકર્તાએ તેમની પાસેથી માખણ ખરીદ્યું હતું જેનો ઉપયોગ સદર ખાદ્ય પદાર્થની બનાવટ માટે થતો હતો. સદર નમૂનો પબ્લિક એનાલિસ્ટને પૃથક્કરણ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો. પબ્લિક એનાલિસ્ટે નમૂનો દૂધ અને દૂધની બનાવટનો હોવાનું શોધી કાઢ્યું હતું અને તે નિર્ધારિત મર્યાદા કરતાં ભેજ અને મિલ્ક સોલિડ

નોન-ફેટ તથા મિલ્ક ફેટ ઓછું હોવાથી ભેળસેળયુક્ત હોવાનું જણાયું હતું. તેમાં વધારાનો પદાર્થ પણ સમાવિષ્ટ હતો. અહેવાલના આધારે સક્ષમ સત્તામંડળે સામાવાળા - મૂળ આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવા માટે મંજૂરી આપી હતી.

૨.૨ તદનુસાર, સામાવાળા મૂળ આરોપી સામે વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, ડહી કોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ ક્રિમિનલ કેસ નં. ૧૩૪૫/૨૦૦૯ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ સામાવાળા નં. ૧ ની વિનંતી પર પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન રૂલ્સ ના નિયમ ૪(૪) હેઠળ સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરી, મૈસુરને પૃથક્કરણ માટે નમૂનો સબમિટ કરવામાં આવ્યો હતો. સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરી, મૈસુરના રિપોર્ટનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ વંચાય છે:

"નમૂનો પૃથક્કરણ માટે યોગ્ય સ્થિતિમાં હતો અને તેનું પૃથક્કરણ કરવામાં આવ્યું છે અને પૃથક્કરણનું પરિણામ નીચે મુજબ આપવામાં આવ્યું છે:

(૧) આથી પ્રમાણિત કરવામાં આવે છે કે માખણનો નમૂનો હોવાનું જણાતો નમૂનો તારીખ ૦૫.૧૦.૨૦૧૦ ના રોજ મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ શ્રી બી.ડી. પટેલ તરફથી મેમોરેન્ડમ સાથે મળ્યો હતો,

(૨) કન્ટેનર પરના સીલ અને બહારના કવરની સ્થિતિ પહોંચ પર અકબંધ અને તૂટ્યા વિનાની હોવાનું જણાયું હતું."

અહેવાલ મુજબ માખણમાં ભેળસેળ હોવાનું જણાયું હતું.

૩. કેસ સાબિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષે નીચેના સાક્ષીઓની તપાસ કરી
હોવાનું રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે:

ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં.	સાક્ષીઓનું નામ	આંક
૧	ફરિયાદી શ્રી દીપકભાઈ ગણેશભાઈ	૨૨
૨	પટાવાળા શ્રી ચંદ્રિક પુંજાભાઈ મેવાડા	૪૯

૪. આ ઉપરાંત, ફરિયાદપક્ષે નીચે મુજબના દસ્તાવેજ પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે:

ક્રમ નં.	વિગતો	આંક
૧	મૂળ ફરિયાદ	૧
૨	પબ્લિક એનાલિસ્ટનો પૃથક્કરણ અહેવાલ	૨
૩	સી.એફ.એસ.એલ. નો પૃથક્કરણ અહેવાલ	૧૮
૪	ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે ફરિયાદીની નિમણૂક અંગે ગેઝેટમાં પ્રકાશિત જાહેરનામાની નકલ	૨૩
૫	નમૂનો લેતી વખતે ફોર્મ નં. ૬ માં આપેલી લેખિત જાણ	૨૪
૬	આરોપી દ્વારા આપવામાં આવેલ કેસ મેમો	૨૫
૭	આરોપી દ્વારા નાણાં મેળવ્યા અંગેની પહોંચ	૨૬
૮	એલ.એચ.એ. ને નમૂનાના બે ભાગ મોકલતો પત્ર	૨૭
૯	કલમ ૧૩(૨) હેઠળ રજિસ્ટર્ડ પોસ્ટ એ.ડી. દ્વારા આરોપીને પબ્લિક એનાલિસ્ટનો રિપોર્ટ અને એલ.એચ.એ. પત્ર મોકલવા માટેની ચૂકવણીની પહોંચ	૨૮
૧૦	આરોપી દ્વારા નોટિસ મેળવ્યા અંગેની પોસ્ટલ સ્વીકૃતિ પહોંચ	૨૯
૧૧	આરોપીને મોકલેલા એલ.એચ.એ. પત્રની ઓફિસ નકલ	૩૦
૧૨	રાજ્ય સરકાર દ્વારા પબ્લિક એનાલિસ્ટ તરીકે શ્રી એ.એસ. સોનીની નિમણૂક અંગે ગેઝેટ જાહેરનામાની નકલ	૩૧
૧૩	ડેપ્યુટી મ્યુનિસિપલ કમિશનરને આપવામાં આવેલી એ.એમ.સી. ની મંજૂરી આપતી સત્તાના અધિકારો અંગે ગેઝેટ જાહેરનામાની નકલ	૩૨
૧૪	એ.એમ.સી. માં એમ.ઓ.એચ. ને સોંપવામાં આવેલી એલ.એચ.એ. ની સત્તાઓ અંગે ગેઝેટ જાહેરનામાની નકલ	૩૩
૧૫	આંક-૩૨ અને આંક-૩૩ વાળા ગેઝેટમાં ભૂલો સુધારતી ગેઝેટની નકલ	૩૪

૧૬	એ.એમ.સી. માં ડેપ્યુટી એમ.સી. તરીકે શ્રી એમ.એસ. પટેલની નિમણૂક અંગે રાજ્ય સરકારના ઠરાવની નકલ	૩૫
૧૭	એ.એમ.સી. માં એમ.ઓ.એચ. તરીકે ડૉ. એસ.પી. કુલકર્ણીની નિમણૂક અંગેના ઠરાવની નકલ	૩૬
૧૮	એ.એમ.સી. માં એમ.ઓ.એચ. તરીકે ડૉ. કુલકર્ણીની નિમણૂક અંગેના કચેરી આદેશની નકલ	૩૭
૧૯	એ.એમ.સી. માં એમ.ઓ.એચ. તરીકે ડૉ. કુલકર્ણીની નિમણૂક માટે સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલા મંજૂરી પત્રની નકલ	૩૮

૫. પુરાવા પૂર્ણ થયા પછી, ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું છે જેમાં તેણે કોઈ ગુનો કર્યો હોવાનો ઇનકાર કર્યો છે અને જણાવ્યું છે કે તે નિર્દોષ છે.
૬. બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવા ધ્યાનમાં લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા આરોપીને તેની સામે લગાવવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યો છે.
૭. નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ઉપરોક્ત ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને અપીલકર્તા – ગુજરાત રાજ્યે હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે.
૮. અપીલકર્તા – મૂળ ફરિયાદી તરફેના વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી કલ્પના રાવલ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી આયુષ ભંડારી અને સામાવાળા નં. ૨ – ગુજરાત રાજ્ય તરફેના વિદ્વાન અધિક પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરીને વિગતવાર સાંભળવામાં આવ્યા.

૯. અપીલકર્તા – મૂળ ફરિયાદી તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભંડારીએ અપીલ મેમોમાં વર્ણવેલી તે જ હકીકતો રજૂ કરી છે અને એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદપક્ષે સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી અને દસ્તાવેજ પુરાવા રજૂ કર્યા હતા, આ હકીકત હોવા છતાં, ટ્રાયલ કોર્ટે નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં તેને તેના સાચા અને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લીધા નથી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભંડારીએ, સમગ્ર મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજ પુરાવાઓનો સંદર્ભ લેતા, વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ પર આક્ષેપ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને કથિત ગુના સાથે જોડતા પુરાવાઓને તેના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાને લીધા નથી અને ફરિયાદપક્ષ આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો સાબિત કરવામાં પણ સક્ષમ રહ્યું છે. સાક્ષીઓના પુરાવા અને આરોપી વિરુદ્ધ એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રીનો સંદર્ભ આપતા, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભંડારીએ રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષે સાક્ષીઓની તપાસ કરીને આરોપી સામે કેસ સ્થાપિત કર્યો છે, જેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે, તેમ છતાં, ટ્રાયલ કોર્ટે આ સાક્ષીઓના પુરાવાને ફગાવી દીધા છે અને અવિશ્વાસ કર્યો છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સાક્ષીઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સંપૂર્ણ સમર્થન આપ્યું છે, તેમ છતાં, ટ્રાયલ કોર્ટે તેની કદર કરી નથી અને નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો છે જે ગેરકાયદેસર અને અન્યાયી છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે એ સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે જો એક

જ સાક્ષીનો પુરાવો વિશ્વસનીય અને ભરોસાપાત્ર હોય તો તે દોષિત ઠેરવવા માટે પૂરતો છે અને હાલના કેસમાં, તમામ સાક્ષીઓના પુરાવા વિશ્વસનીય અને ભરોસાપાત્ર હોવા છતાં, કોઈપણ સચોટ કારણ વિના, ટ્રાયલ કોર્ટે સાક્ષીઓના પુરાવા પર અવિશ્વાસ કર્યો છે અને ફગાવી દીધા છે.

૯.૧ વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભંડારીએ રજૂઆત કરી હતી કે અહેવાલમાં સીલની સ્થિતિ અંગેની નોંધ સમાવિષ્ટ છે જે સદર નિયમોના નિયમ ૪(૪) ની મુખ્ય આવશ્યકતાઓમાંની એક છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અહેવાલમાં નમૂનાની છાપ અકબંધ હોવા અંગે પણ સમાવેશ થાય છે. અહેવાલમાં જે દર્શાવવાનું ચૂકી જવાયું છે તે એ છે કે કન્ટેનર અને બહારના કવર પરના સીલની કોઈ સરખામણી કરવામાં આવી ન હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ કાયદાકીય રીતે એવું ઠરાવવામાં યોગ્ય નથી કે સીલની છાપની સરખામણી દર્શાવવાનું ચૂકી જવું એ અનિયમિતતા છે અને આરોપીના હિતને પૂર્વગ્રહયુક્ત અસર કરશે નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અહેવાલમાં સીલ અકબંધ હોવાનો સમાવેશ થાય છે જે સીલ સાથે તેની સરખામણી વિશે ડિરેક્ટર સંતુષ્ટ થયા હોવાનું પૂર્વધારણા કરે છે. આવા નિવેદનનું માત્ર લોપ થવું એ ટ્રાયલને દૂષિત કરતું નથી જ્યારે ગુણદોષ પર એવું જણાય છે કે માખણમાં ભેળસેળ હતી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે સેન્ટ્રલ ફૂડ લેબોરેટરીના અહેવાલની સામગ્રીને સ્વીકારવામાં ભૂલ કરી છે જે અંતિમ છે

અને તેની સદર સામગ્રી સામે કોઈ વાંધો લઈ શકાતો નથી. વિજ્ઞાન વકીલ શ્રી ભંડારીના જણાવ્યા અનુસાર, ટ્રાયલ કોર્ટ આરોપીને દોષિત ઠેરવવો જોઈતો હતો અને જરૂરી સજા લાદવી જોઈતી હતી. તેમણે હાલની અપીલ મંજૂર કરવા અને નિર્દોષ છોડી મૂકવાના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા અરજ કરેલ છે.

૧૦. વિજ્ઞાન અધિક પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી ઝવેરીએ ફરિયાદ વતી ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોને સમર્થન આપ્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદપક્ષે સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી અને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા હતા, આ હકીકત હોવા છતાં, ટ્રાયલ કોર્ટ નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં તેને તેના સાચા અને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લીધા નથી અને તેથી, હાલની અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે અને નિર્દોષ છોડી મૂકવાના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે.

૧૧. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમનું અવલોકન કરતાં, નિર્ણય માટે નીચે મુજબના પ્રશ્નો ઉપસ્થિત થાય છે:

(૧) શું ટ્રાયલ કોર્ટ નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં વાજબી છે.

(૨) શું ટ્રાયલ કોર્ટે કારણો નોંધવામાં ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓની યોગ્ય મુલવણી કરી છે.

(૩) શું નિર્દોષ છોડી મૂકવાના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા, અનિયમિતતા કે કોઈ વિકૃતિ છે.

૧૨. મેં સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું છે. મેં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે. કેસની હકીકતોની પ્રથમ તપાસ કરવી જરૂરી છે. તારીખ ૧૯.૧૨.૨૦૦૮ ના રોજ, અપીલકર્તાએ યજ્ઞિક મેવાડા નામના વ્યક્તિ સાથે ઉસ્માનપુરા, અમદાવાદ ખાતે આવેલી સામાવાળા-આરોપીની દુકાનની મુલાકાત લીધી હતી, જ્યાં સામાવાળા નં. ૧ સેન્ડવિચ અને દાબેલી વેચતા હતા. અપીલકર્તાએ સામાવાળા નં. ૧ પાસેથી માખણ ખરીદ્યું હતું જેનો ઉપયોગ સદર ખાદ્ય ચીજોની બનાવટ માટે થતો હતો. નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર નમૂનો એકત્રિત કર્યા પછી, તેમણે તેને તપાસ માટે પબ્લિક એનાલિસ્ટને મોકલ્યો. પબ્લિક એનાલિસ્ટનો અહેવાલ મળતાં, એવું જણાયું હતું કે નમૂનો માખણ માટેના નિર્ધારિત ધોરણને અનુરૂપ ન હતો. તદનુસાર, પી.એફ.એ. એક્ટ, ૧૯૫૪ ની કલમ ૧૬(૧)(એ)(૧) સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૭(૧) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે સામાવાળા સામે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદીએ પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪ ની કલમ ૧૩(૨) ની જોગવાઈઓનું પણ પાલન કર્યું હતું, અને હાલના કેસમાં એવો કોઈ આક્ષેપ નથી કે સદર જોગવાઈનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.

ત્યારબાદ, ફરિયાદીએ કેસના કાગળો મંજૂરી આપતી સત્તામંડળને મોકલી આપ્યા. રેકૉર્ડ અને પબ્લિક એનાલિસ્ટના અહેવાલની તપાસ કર્યા પછી, મંજૂરી આપનાર સત્તામંડળે કાર્યવાહી માટે જરૂરી મંજૂરી આપી. તદનુસાર, સામાવાળા સામે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ટ્રાયલ દરમિયાન, ફરિયાદપક્ષે આંક ૨૨ પર ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર દીપકભાઈ ગણેશભાઈ અને આંક ૪૯ પર પટાવાળા ચણિક પુંજાભાઈ મેવાડાની તપાસ કરી હતી.

૧૩. બંને પક્ષોની રજૂઆતો અને કેસની હકીકતો ધ્યાનમાં લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે પેરા-૧૧ અને ૧૨ માં પુરાવાની ચર્ચા કરી અને એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી કે અપીલકર્તા સામાવાળા સામે કેસ સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. વધુમાં, પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન રૂલ્સ, ૧૯૫૫ ના નિયમ ૪(૪) ની ફરજિયાત જોગવાઈઓના કથિત બિન-પાલન સંબંધમાં, ટ્રાયલ કોર્ટે તેના ચુકાદાના પેરા ૧૩ માં બંને પક્ષો દ્વારા રજૂ કરાયેલી પરસ્પર વિરોધી દલીલોના સંદર્ભમાં પુરાવાની તપાસ કરી અને એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી કે સદર નિયમની ફરજિયાત જોગવાઈઓનો સ્પષ્ટ ભંગ થયો હતો. જ્યાં સુધી સદર નિયમો, ૧૯૫૫ ના નિયમ ૪(૪) ની ફરજિયાત જોગવાઈઓના પાલનનો સંબંધ છે, ટ્રાયલ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ સામાવાળા દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા આ અદાલતના નિર્ણયોનો સંદર્ભ લીધો અને આધાર રાખ્યો છે, જે નીચે મુજબ છે:

[૧] અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિ. અતુલભાઈ ડાહ્યાભાઈ પટેલ, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૧૦/૨૦૧૦;

[૨] ગુજરાત રાજ્ય વિ. દેવાંગભાઈ રતિલાલ શાહ, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૦૩૮/૨૦૦૯;

[૩] ગુજરાત રાજ્ય વિ. પ્રજાપતિ અમૃતભાઈ નટવરલાલ, [૨૦૦૮] ૧ એફ.એ.સી. ૩૬૬ માં રિપોર્ટ થયેલ; અને

[૪] ગુજરાત રાજ્ય વિ. અમૃતભાઈ કેશવલાલ પટેલ, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૩૬/૧૯૯૯.

૧૪. આ તબક્કે, આ અદાલતના તે નિર્ણયોનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય છે જેમાં સમાન હકીકતોમાં, આ અદાલતે પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ ની જોગવાઈ હેઠળ મૂળ ફરિયાદી/ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને ફગાવી દીધી છે. આ અદાલતના સદર નિર્ણયો નીચે મુજબ છે:

ગુજરાત રાજ્ય વિ. પ્રજાપતિ અમૃતલાલ નટવરલાલ, ૨૦૦૮ ૧ જી.એલ.આર. ૭૬૫ માં રિપોર્ટ થયેલ

ગુજરાત રાજ્ય વિ. હુસેનઅલી નઝરઅલી હુડા અને ૨ અન્ય, ૨૦૧૦ LawSuit(Guj) ૨૫૦ માં રિપોર્ટ થયેલ

મંગળદાસ અંબુભાઈ પટેલ વિ. મહેશ ચેલારામ મોહનાની અને ૧, ૨૦૧૬ LawSuit(Guj) ૧૪૭૩ માં રિપોર્ટ થયેલ

ગુજરાત રાજ્ય વિ. રસુલખાન એ. પઠાણ, ૨૦૧૫ LawSuit(Guj) ૧૧૬૮ માં રિપોર્ટ થયેલ

ગુજરાત રાજ્ય વિ. મોહમદભાઈ નૂરમોહમદ સુણાસરા, ૨૦૦૭ LawSuit(Guj) ૨૭૬૮ માં રિપોર્ટ થયેલ

મંગળદાસ અંબુભાઈ પટેલ વિ. દશરથભાઈ શંભુભાઈ પટેલ અને ૧, ૨૦૧૬ LawSuit(Guj) ૧૪૮૦ માં રિપોર્ટ થયેલ

મંગળદાસ અંબુભાઈ પટેલ વિ. ધરમવીર હોરીલાલ યાદવ અને ૧, ૨૦૧૪ LawSuit(Guj) ૧૮૫૦ માં રિપોર્ટ થયેલ

મહેન્દ્ર અંબાલાલ પટેલ વિ. બરકતઅલી પ્યારઅલી હુડ્ડા અને અન્ય,
૨૦૧૨ LawSuit(Guj) ૬૧૩ માં રિપોર્ટ થયેલ

૧૫. વધુમાં, કિમિનલ અપીલ નં. ૩૧૭૩/૨૦૦૮ માં ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર, ડી.જી.
પટેલ મારફત અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિ. આનિદ હુસૈન
અબ્દુલ મજીદ અન્સારી અને અન્ય ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણયો,
પેરિસ કન્ફેક્શનરી વર્ક્સ માટે નલિનભાઈ એચ. વ્યાસ, ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર
વિરુદ્ધ કિશોરભાઈ ઘેલા રામ ખુશલાણી ના કેસમાં કિમિનલ અપીલ નં.
૧૧૩૨/૨૦૦૬ માં તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૨૪ નો નિર્ણય અને ૧૯૯૪
(૧) જી.એલ.આર. ૪૮૭ માં રિપોર્ટ થયેલ વિષ્ણુપ્રસાદ સી. દોડીયા વિ.
સુરેન્દ્રકુમાર મોહનલાલ ઠક્કર, ૧૯૯૭(૧) જી.એલ.આર. ૪૫૮ માં
રિપોર્ટ થયેલ ચીમનલાલ ગોવિંદજી ઠક્કર વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને
કિમિનલ અપીલ નં. ૨૨૫૫/૨૦૦૯ માં વી.બી. ચૌહાણ વિ. ઉમેશભાઈ
મનુભાઈ મોદી ના કેસનો સંદર્ભ લેવો પણ યોગ્ય છે, જેના દ્વારા આ
અદાલતે સમાન મુદ્દા પર વિચારણા કરી છે.

૧૬. નિર્ણયોની શ્રેણી દ્વારા એ સુસ્થાપિત છે કે અપીલ કોર્ટ પાસે પુરાવાની
સમીક્ષા કરવાની, પુનઃ મૂલવણી કરવાની અને પુનઃ વિચારણા કરવાની
સંપૂર્ણ સત્તા છે જેના પર નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ આધારિત છે. જો
કે, અપીલ કોર્ટે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના કેસમાં
આરોપીની તરફેણમાં બેવડી પૂર્વધારણા છે. પ્રથમ, ફોજદારી
ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેની નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા તેને

ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ અદાલત દ્વારા તે દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિ નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાની મુક્તિ મેળવી લીધા પછી, તેની નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પુષ્ટિ પામે છે, પુનઃ પુષ્ટિ પામે છે અને મજબૂત બને છે.

૧૭. વધુમાં, જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વ્યાજબી નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો અપીલ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના તારણને ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. વધુમાં, નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમ સામેની અપીલમાં સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અપીલ કોર્ટ સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના હુકમમાં ત્યાં સુધી હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં જ્યાં સુધી નીચલી કોર્ટનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત ન થયો હોય અને જે નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા હોય તે કોઈપણ વાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચી શકાય તેમ ન હોય અને, તેથી, નિર્ણયને વિકૃત ગણવો પડે. માત્ર બે દ્રષ્ટિકોણ શક્ય હોવાના કારણે, અપીલ કોર્ટ એવો દ્રષ્ટિકોણ અપનાવશે નહીં જે નીચેની અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને ઉલટાવી દે. જો કે, જો અપીલ કોર્ટનો એવો અભિપ્રાય હોય કે નીચેની અદાલત દ્વારા કાઢવામાં આવેલો નિષ્કર્ષ વિકૃત છે અને અદાલતે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે અને રેકૉર્ડ પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાઓને અવગણ્યા છે તો તેની પાસે પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, આરોપીઓ જે ગુના માટે આરોપિત છે તે ગુના સાથે સંકળાયેલા છે કે કેમ તે શોધવા માટે રેકૉર્ડ પર

મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયી નિર્ણય પર પહોંચવા માટે પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરવાની ફરજ અપીલ કોર્ટ પર લાદવામાં આવી છે.

૧૮. સર્વોચ્ચ અદાલતે (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં રિપોર્ટ થયેલ ચંદ્રપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય ના કેસમાં, ખાસ કરીને પેરા નં. ૪૨ અને ૪૩ માં અવકાશ અને સિદ્ધાંતો સ્પષ્ટ કર્યા છે, જેની ત્યારબાદ [૨૦૨૨] ૩ એસ.સી.સી. ૪૭૧ માં રિપોર્ટ થયેલ રાજેશ પ્રસાદ વિ. બિહાર રાજ્ય અને અન્ય ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પુનઃ પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી, જેમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના કેસમાં સામાન્ય સિદ્ધાંતો સ્પષ્ટ કર્યા છે, ખાસ કરીને પેરા નં. ૨૬ માં સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયોના આધારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સામાન્ય સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે. ત્યારબાદ એ.આઈ.આર. ૨૦૨૪ એસ.સી. ૨૨૫૨ = (૨૦૨૪) ૮ એસ.સી.સી. ૧૪૯ માં રિપોર્ટ થયેલ બાબુ સાહેબગૌડા રુદ્રગૌડાર વિ. કર્ણાટક રાજ્ય ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સમાન મુદ્દા પર વિચારણા કરી છે, ખાસ કરીને, પેરા નં. ૩૭ થી ૪૦ માં. તેથી, હું ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો સાથે સંપૂર્ણ સહમત છું.

૧૯. [૨૦૨૪] ૯ એસ.સી.સી. ૧૬૯ માં રિપોર્ટ થયેલ રમેશ વિ. કર્ણાટક રાજ્ય ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયનો સંદર્ભ

લેવો પણ યોગ્ય છે, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા-૨૦ અને ૨૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:

"૨૦. આ તબક્કે, નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ચુકાદા સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે અપીલ કોર્ટની સત્તા અંગે ચંદ્રપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય ના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા મેળવવામાં આવેલા સામાન્ય સિદ્ધાંતોનો સંદર્ભ લેવો સુસંગત રહેશે. સિદ્ધાંતો આ મુજબ વંચાય છે:

‘૪૨. (૧) અપીલ કોર્ટ પાસે પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃ મૂલવણી કરવાની અને પુનઃ વિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે જેના પર નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો હુકમ આધારિત છે.

(૨) કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ અથવા શરત લાદતો નથી અને અપીલ કોર્ટ તેની સમક્ષના પુરાવા પર હકીકત અને કાયદા બંનેના પ્રશ્નો પર પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

(૩) વિવિધ શબ્દપ્રયોગો, જેમ કે, "મહત્વપૂર્ણ અને આકર્ષક કારણો", "સારા અને પર્યાપ્ત આધારો", "ખૂબ મજબૂત સંજોગો", "વિકૃત નિષ્કર્ષો", "સ્પષ્ટ ભૂલો", વગેરે નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલમાં અપીલ કોર્ટની વ્યાપક સત્તાઓને ઘટાડવાના હેતુથી નથી. આવા વાક્યપ્રયોગો પુરાવાની સમીક્ષા કરવા અને પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની અદાલતની સત્તાને ઘટાડવા કરતાં નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં હસ્તક્ષેપ કરવા સામે અપીલ કોર્ટની અનિરુદ્ધ પર ભાર મૂકવા માટે વધુ "ભાષાકીય અલંકારો" ના સ્વરૂપમાં છે.

(૪) જો કે, અપીલ કોર્ટે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છોડી મૂકવાના કેસમાં, આરોપીની તરફેણમાં બેવડી પૂર્વધારણા છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેની નિર્દોષતાની

પૂર્વધારણા તેને ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ અદાલત દ્વારા તે દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિ નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાની મુક્તિ મેળવી લીધા પછી, તેની નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પુષ્ટિ પામે છે, પુનઃ પુષ્ટિ પામે છે અને મજબૂત બને છે.

(૫) જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વ્યાજબી નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો અપીલ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના તારણને ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.’

૨૧. રાજેન્દ્ર પ્રસાદ વિ. બિહાર રાજ્ય માં, આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચે ધ્યાન દોર્યું હતું કે અપીલ કોર્ટ માટે, નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલમાં, આરોપીના દોષના વિપરીત નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે સક્ષમ થવા ટ્રાયલ કોર્ટના કારણોને ફગાવી દેવા માટે રેકૉર્ડ પરથી મક્કમ અને વજનદાર આધારો સ્પષ્ટપણે દર્શાવવા આવશ્યક રહેશે. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે, નિર્દોષ છોડી મૂકવા સામેની અપીલમાં, સાક્ષીઓની વિશ્વસનીયતા વિશે અપીલ કોર્ટ માટે વિપરીત દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવો કાયદેસર રીતે પૂરતો નથી અને તે એકદમ અનિવાર્ય છે કે હાઈકોર્ટ ખાતરીપૂર્વક શોધે કે ટ્રાયલ કોર્ટ માટે તેમની જુબાની નકારી કાઢવી લગભગ અશક્ય હતી. આ ફોજદારી ન્યાયના ન્યાયશાસ્ત્રીય પાસાના સારતત્વ તરીકે ઓળખવામાં આવ્યું હતું. આ દ્રષ્ટિએ જોતાં, અપીલ સાથે કામ કરવામાં હાઈકોર્ટનો અણઘડ અભિગમ, જેના પરિણામે અપીલકર્તા નં. ૧ અને ૨ ને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા, શંકાનો લાભ આપીને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નિર્દોષ છોડી મૂકવાના યોગ્ય અને સુવિચારિત ચુકાદાને ઉલટાવી દેવાયો, તે ટકાવી શકાય તેમ નથી.”

૨૦. રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવા ધ્યાનમાં લેતા, સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે હાલના

આરોપીને કથિત ગુના સાથે જોડવા માટે કોઈ વિશ્વસનીય પુરાવા નથી

અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવા એ સાબિત કરવા માટે એટલા વિશ્વાસપાત્ર નથી કે વાજબી શંકાથી પર રહીને આરોપીએ કથિત ગુનો કર્યો છે. તેથી, રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે આરોપીને દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં.

૨૧. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમનું અવલોકન કરતાં, સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની કદર કરવામાં અને આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાંથી તેને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં હકીકત અને કાયદાની કોઈ ભૂલ કરી નથી. પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરતાં પણ, સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે ફરિયાદપક્ષ આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો વાજબી શંકાથી પર રહીને સાબિત કરવામાં સદંતર નિષ્ફળ ગયું છે. તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ ટકાવી શકાય તેવો છે અને હાલની અપીલ રદ થવાને પાત્ર છે.

૨૨. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની અપીલ ગુણદોષ વિનાની છે અને તે રદ થવાને પાત્ર છે. પરિણામે, તે રદ કરવામાં આવે છે. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ આથી બહાલ રાખવામાં આવે છે. જામીન પત્ર રદ થાય છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને તાત્કાલિક પરત મોકલવી.

(હેમંત એમ. પ્રચ્છક, ન્યાયમૂર્તિ)

ડોલી

This is an AI-assisted translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.